

minél magasabb volt a megkérdezettek iskolai végzettsége, annál szakszerűbb, pontosabb választ kaptunk, illetve fordítva.

*Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola (Budapest)
Általános Gyógypedagógiai Tanszék*

Időszerű gyógypedagógiai témák a magyar nevelésügyi kongresszusokon (1848-1993.)*

GORDOSNÉ DR. SZABÓ ANNA

A MAGYE 1993 januári közgyűléséhez csatlakozó szakmai tanácskozáson elhangzottak (I. GYOSZE, 1993/2. 148-153 p.) adtak indítékot e témának a kecskeméti szakmai konferencia programjára tűzéséhez.

Az előadás kettős célt szolgál. A konferencia ún. központi, átfogó témái, kulcsszavai: *korai fejlesztés - együtt az iskolában - a felnőtt élet segítése*. Azért ezek, mert a hazai rendezők és a résztvevő külföldi kollégák megítélése szerint is mindegyik témakör nagyon fontos, megoldatlanságuk miatt most is időszerűek, érdemes őket egy országos szakmai konferencián újra átgondolni és a közelesem megrendezésre kerülő VI. Nevelésügyi Kongresszuson a legszélesebb nevelésügyi plénum számára is közvetíteni a gyógypedagógusok véleményét ezekről az egész társadalmat érintő kérdésekről.

Azzal, hogy ebben az előadásban áttekintjük az előzményeket, fontos problémátörténeti információkhoz jutunk és egyben képet kapunk az eddigi magyar nevelésügyi kongresszusokról is.

Áttekintve az eddig volt öt nevelésügyi kongresszus (hívták egyetemes tanügyi kongresszusnak is) dokumentumait és a hozzájuk kapcsolódó szakirodalmat, mindenekelelt azt állapíthatjuk meg, hogy valamennyi hosszas (többnyire évekig tartó) előkészületek után zajló, az egész nevelésügyet és a társszakterületeket is megmoz-

* *A MAGYE XXI. Országos Szakmai Konferenciáján (Kecskeméten, 1993. június 24-én) elhangzott előadás*

gató, reprezentatív helyszíneken (Országházban, Vigadóban, nagy egyetemek központi épületeiben) megrendezett, a megnyitás napjára uralkodókat, kormányfőket elváró, ünnepélyes hangvételű, a kongresszus munkanapjain kemény munkát igénylő eseménysorozat volt.

Természetesen mindig az adott történelmi időszaknak megfelelő társadalmi állapot az a tükör, amibe a nevelésügy az előkészületek idején belenéz.

Általános szabálynak mondható, hogy ha a kép kedvezőtlen, az ügy mindenkori felelős és legaktívabb képviselőinek irányításával mozgalom indul az akkor ideálisnak megálmodott kép megalkotásához szükséges feltételek megharcolásáért.

Számomra az derült ki, hogy a nevelésügy eddig még mindannyiszor erőteljesen orvoslásra szorult (és tegyük hozzá, hogy a mindig soron következő kongresszus megrendezésének a gondolata is többnyire éppen ezért vetődött fel). Ennek bevallása azonban az idők folyamán már távolról sem annyira egyöntetű.

Az okok sokfélék és összetettek: politikai, taktikai és más, legkevésbé szakmai megfontolások állanak a háttérben.

A nevelésügy belső feszültségei is gyakran észlelhetők. Ezekre sem mindig a maguk valóságában derül fény, de van rá példa, hogy robbanásszerűen jelentkeznek.

Más a helyzet a nevelésügy egy-egy szférájában meglevő belső konfliktusok esetén. Ezek az adekvát, szűkebb körben rendszerint felszínre kerülnek és éles vitákban, különvélemények rögzítésében jelennek meg.

Ezekről a nem ritkán meghatározó jelenségekről - kivéve a gyógypedagógiát közvetlenül érintőket - ezúttal nincs lehetőség részletesebben is szólni. Ilyen elemzések augusztusban, a VI. Nevelésügyi Kongresszuson bizonyára elhangzanak.

De - a gyógypedagógiai vonatkozások jobb megértése érdekében - nem hagyhatók említés nélkül pl. az 1970. évi, V. Nevelésügyi Kongresszus bajokat feltűnően elfedő általánosításai, a túl szépre festett menyasszony-effektus jelenléte.

Ami a gyógypedagógiát illeti, hogy az előbbi hasonlatnál maradjunk: menyasszony sincs, se szép, se csúnya. Íme!

Az V. Nevelésügyi Kongresszus gondolata 1966-ban merült fel, az előkészületek tehát évekig tartanak. *Az Előkészítő Bizottságban gyógypedagógus nincs!*

Az Előkészítő Bizottság öt, nagyon átfogó témát jelöl meg:

„1. A gazdasági-társadalmi és tudományos-technikai fejlődésnek az iskolai nevelésre és oktatásra kiható fő tényezői.

2. Korunk nevelési feladatai és a nevelési tényezők együttműködése.

3. A pedagógus hivatás és továbbképzés.

4. A neveléstudomány helyzete, feladatai, intézményei, kapcsolatai más tudományokkal.

5. A közoktatási irányítás korszerűsítése.” (1)

Az öt témabizottság egyikében sincs gyógypedagógus!

A témabizottságok összesen 92 oldalas jelentésében egyetlen mondat szól a gyógypedagógiáról, a 3.1.3-as, így: „Intézményes gondoskodás történik a testileg és szellemileg sérült, valamint a veszélyeztetett gyermekekről jelenlegi intézményhálózatunk azonban az igényeket csak részben elégíti ki.” (2)

Az előkészítő szakaszban a témabizottságok jelentéseihez - a kommuniké szerint - 70 000 gyakorló pedagógus és 3000 elméleti és igazgatási szakember szólt hozzá. A hozzászólások 6000 oldalt tesznek ki. Ez az anyag nem jelent meg, levéltárban nem olvastam el, így nem ismerem a gyógypedagógiát érintő észrevételeket. A kongresszuson azonban a referátumokban a gyógypedagógia nem kerül szóba.

A 600 résztvevő között 11 gyógypedagógus van. A résztvevő gyógypedagógusok az egy-egy fő témát paralell tárgyaló szekciók munkájában vesznek részt.

Mindössze a 4. témát tárgyaló IV. Szekcióban van gyógypedagógus felszólaló. Két hozzászólás hangzik el.

Az egyik hozzászóló (*Bődör Jenő*) azt nehezményezi, hogy: „*A fejlődésükben ideiglenesen gátolt gyermekekkel való foglalkozás pedagógiájáról nem esik szó a kongresszus anyagaiban, mivel ezzel sem a gyógypedagógia, sem pedig a normálpedagógia nem foglalkozik.*” Hivatkozik egy felszólaló tanítónőre (*Géczy Etelka*), akivel egyetért abban, hogy: „a normálpedagógia nem tud mit kezdeni az olyan gyerekekkel, aki nem tudja megfelelő ütemben elsajátítani a tananyagot. Ennek különféle okai lehetnek, pl. pszichofiziológiai infantilizmus, vagy asztenikus állapot, amelynek következménye ez a fejlődésben való ideiglenes gátoltság. De a gyógypedagógia sem foglalkozik az ilyen gyerekekkel, mert számára ezek „túl jó” esetek, a gyógypedagógia területére csak a fejlődésükben tartósan sérült, idegrendszereleg károsodott gyermekek tartoznak.

Ezeknek a gyermekeknek nagy a számuk... Bizonyos vizsgálódások ebben az irányban már vannak, pl. csökkent létszámú osztályok megvalósítása Budapesten. De ez az egész problémának... a tudományos feldolgozását, az iskolarendszerek számára való tudományos kidolgozását, a sajátos módszerek kidolgozását még nem jelenti.

Ezért javaslom - folytatja -, hogy a kongresszus hívja fel a figyelmet a fejlődésükben ideiglenesen gátolt gyermekek pedagógiájának szükségességére, biztosítsa a nevelésük sajátos módszereivel kapcsolatos kutatásokat, megfelelő iskolaszervezet kiépítését és a megfelelő szakpedagógusok kiképzését.” (3)

A másik hozzászóló (*Gordosné Szabó Anna*) a gyógypedagógiai tudományos kutatás fellendítését megcélzó javaslatlallal él.

„Tudatában vagyunk annak, hogy nem kacsalábon forgó kutatópalotában lehet csak továbbfejleszteni egy tudományterületet. A lehetőségek is szerénységre intenek. Mégis úgy látom - mondta -, ma már felelős kötelességünk ellen vétünk, ha nem szorgalmazzuk és nem sürgetjük egy önálló gyógypedagógiai tudományos intézet felállítását... A gyógypedagógia kutatási területe rendkívül széles körű. A közismert és kevésbé ismert vagy elfogadott specialitásokkal együtt mindazt kutatni, vizsgálni kell, amit a normálpedagógia, de mert a gyógypedagógia a fogyatékosági típusoknak megfelelően differenciálódik, a kutatási témák száma hatványozódik... A fogalmi és tudományrendszertani viták nem viszik előre a gyógypedagógiát... már csak egzakt és komplex kutatásokra alapozott eredmények vihetik tovább a gyógypedagógia elméletét és gyakorlatát egyaránt, beleértve a fogalmi és tudományrendszertani problémákat is... Kérem tehát, mondja ki a szekció: a gyógypedagógiai tudományterület továbbfejlesztése érdekében időszerűnek tartja és támogatja a gyógypedagógiai tudományos intézet felállítását.” (4)

A szekcióelnök (*Nagy Sándor*) a kialakult vita során azt képviseli, hogy a kongresszus ajánlásaiban „a fogalmazásnak általánossá kell válnia” és zárójelben sem lehet konkrétumokat felsorolni. „Egyes esetek kiemelése csak úgy történhet, hogy ha másokat nem emelünk ki. Biztos vagyok benne - mondja -, hogy vannak tudományterületek, ahol a kiemelés kétségtelenül nagyobb mértékben szükséges. Ilyen a gyógypedagógia, a felnőttnevelés pedagógiája stb., ahol abból a kevésből, amivel rendelkezünk, még kevesebb van (és most elsősorban nem pénzre gondolok, hanem kutatási kapacitásra vagy kutatási kollaborációra).” (5)

Így aztán a szekció munkájának értékelésekor (plenáris ülésen) e hozzászólások tartalma a felismerhetetlenségig menő általánosságban kerül csak szóba. (6)

Ezek szerint az első hozzászólásban elhangzottakra akkor még nincs vevő. A második hozzászólásban javasoltak egy része pedig - teljesen függetlenül az V. Nevelésügyi Kongresszustól, ti. *Illyés Gyuláné* egy évtizedig tartó szívós kilincselésének és küzdelmének köszönhetően - a főiskola Damjanich utcai épületében realizálódott.

Ami - véleményem szerint - az V. Nevelésügyi Kongresszus elvitathatatlan érdeme, az a *permanens nevelés* gondolatának sikeres beépítése a nevelésügy tudatába.

Ehhez - nem kevés malíciával - azt teszem hozzá, hogy ezután végre (mert a normálpedagógia rájött) a gyógypedagógia is felfedezhette és hirdethette, amit már nagyon régen tudott, hogy „már a bölcsőt is iskolateremmé kell átalakítani”, és a „síríg” szükséges a gyógypedagógiai segítségnyújtás és lehetséges a gyógyító-nevelés. Ennyit az V. Nevelésügyi Kongresszusról.

Hogy a nevelésügy belső, nagy feszültségei, konfliktusai milyen meghatározóak voltak adott esetben, arra a szárnyaszegett, befejezetlen IV. Nevelésügyi Kongresszus (1948) a példa. Pedig ez a kongresszus nagyon ígéretesnek indult.

Kulcsszavai: demokrácia, népszabadság, nemzeti függetlenség, művelődési demokrácia.

Célja: a demokratikus művelődéspolitikai irányvonalának kijelölése, az iskola-rendszer új, zsákutcamentes szervezetének megtervezése, az új művelődési anyag kijelölése, a bürokráciamentes tanügyigazgatás megtervezése, a szabad, művelt ember eszményének megrajzolása.

A IV. Nevelésügyi Kongresszus azonban csak megkezdte, de nem folytatta munkáját.

„Ha az 1948-ban - nemzeti történelmünk egyik kiemelkedő évfordulóján - ünnepélyesen megnyitott Negyedik Egyetemes Nevelésügyi Kongresszus következmények nélkül elhalt, akkor nem lehetett lényeges mondanivalója, vagy ha volt, akkor ezt azok, akikhez a kongresszusnak szólnia kellett, már nem kívánták meghallgatni” - írta keserűen, az internálást megjárva, a mellőzöttséget megtapasztalva Kiss Árpád 1971-ben, a IV. Nevelésügyi Kongresszust értékelve. (7)

Az indulásnál a gyógypedagógia ügye számára is ígéretes volt a IV. Nevelésügyi Kongresszus. Pl. a nem túl népes tisztikarban egy gyógypedagógus (*Győrffy Pál*) is helyet foglal. A tervezett 19 szakosztály közül a „művelődéspolitikai és neveléstudományi”, a „lélektani és fejlődéstani” szakosztályok után sorban a 3. a „gyógypedagógiai” volt. Azt követte az „anya-, csecsemő- és gyermekvédelmi”, majd az „óvodai”, az „általános iskolai”, a „gimnáziumi” stb., a „nevelőképzési” szakosztály, a „népi kollégiumok és nevelőotthonok”, a „művészeti nevelés és testnevelési” stb. szakosztályok.

Azonban a gyógypedagógia tündöklése is rövid életű volt, a befejezetlen kongresszus keretében el sem kezdődött a szakosztályok munkája.

Sőt, a fordulat éve a gyógypedagógia 1945 utáni újjáépülésébe és lendületes újrakezdésébe is jelentősen beleszólt.

Amint arról - levéltári kutatások alapján - már más alkalommal beszámoltam (8), egy az Országos Neveléstudományi Intézet dossziéjában 1948-ból, tehát a IV. Nevelésügyi Kongresszus évéből megőrzött írásos anyag tanúsága szerint a gyógypedagógiáról, mindenekelőtt a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskoláról nagyon kedvezőtlen minősítések készültek.

Most eltekintve a részletektől, az elmarasztaló végső összegzés az, hogy: „*a pszichologizmus vált uralkodóvá a gyógypedagógiában.*”

Felső utasításra, szinte egyik napról a másikra teljesen átalakul a gyógypedagógus képzés, amelynek új, felszabadulás utáni megújítása 1946-ban, *Bárczi Gusztáv* és *Illyés Gyuláné* nevéhez fűződően már megtörtént. A képzési idő 3 évre csökken. A változtatás közölt oka az volt, hogy ha az általános iskolai tanárképzés az újonnan létesített „*Pedagógiai Főiskolán*” 3 éves, akkor indokolatlan a gyógypedagógusokat 4 éven át képezni. Továbbá, minthogy a gyógypedagógiai iskolák is közben (1948-ban) általános iskolákká minősültek, a „*Gyógypedagógiai főiskola*” tantervébe be kell építeni az ún. közismereti tantárgyakat. Így a lecsökkent tanulmányi időben a korábbi, elmarasztalt tematikájú gyógypedagógiai szaktárgyak egy része megszűnt, és helyettük a természetismeret, a földrajz és történelem (miért éppen ezek?) léptek be.

A főiskola oktatói karában is több változás történik a tantárgyi átrendeződés okán. De elkészül a leváltások, eltávolítások terve is. Pl. *Bárcziról* így szól az ítélet: „Ha jobb van helyébe, azonnal el kell távolítani.”

Befejezve ezt a kitérést, erre valószínűleg sor is került volna, de *Bárczi* az akkor életmentő *pavlovizmus* és a *szovjet defektológia* átvételével megtalálja a kiutat.

1953-ban az *így átalakított képzési tartalommal* újra visszaáll a 4 éves képzés, hogy azután már az 1960-as években megszülessen az újabb elmarasztalás: *a biologizmus vált uralkodóvá a gyógypedagógiában!*

Ennyit a IV. Nevelésügyi Kongresszusról.

És most egy szónoki fordulat lehetősége kínálkozik, ti. hogy: bezzeg nem így volt mindez a régebbi időkben!

Valóban, látványos a különbség a három előző és a már tárgyalt két utolsó kongresszus között: a gyógypedagógia ügye nincs hátrányos, vagy peremhelyzetben, presztízse van, arányos képviselője van, a kongresszus tisztségviselői rögzítik és továbbítják a megvitatott és megszavazott, gondosan, pontosan megfogalmazott petíciókat, javaslatokat, határozatokat.

Sajnálatos módon azonban - teszem hozzá - a közoktatás, az egészségügy, a szociálpolitika malmai mindig lassan örölnek, így az eredmények, a fejlődés üteme azért nem volt olyan látványos, mint amilyen a három első nevelésügyi kongresszusi készség.

De nézzünk bele a három első kongresszus dokumentumaiba!

Mindjárt felmerülhet a kérdés, hogy az 1848-ban megtartott. I. Egyetemes Tanügyi Kongresszuson szerepelhet-e egyáltalán a gyógypedagógia, hiszen összesen két intézményünk van, a siketnémák váci és a vakok pesti intézete, amelyek többnyire adományokból tartják fenn magukat és bizony, nagyon szerény, szinte „dickensi körülmények” között működnek.

A kongresszus jegyzőkönyvéből és naplójából meglepődve értesülünk, hogy az I. Egyetemes Tanügyi Kongresszuson, amelyen „népnevelés és közoktatásunk alapelveit és rendszerét korszerűen és célszerűleg általánosítván, egy közös nemzeti tanrendszert tervezve, annak életet is a törvényhozás útján biztosítani törekedne” a résztvevők, ott vannak a siketek és vakok intézetének igazgatói és tanárai is, az összesen 216 résztvevő között hatan (Dienes Lajos, képzett vaknevelő, Füredi László, pesti vakintézeti tanár, Fekete Károly, váci sknéma int. tanító, Halványi János, pesti vakintézeti igazgató, Kolonics Antal, sknéma int. igazgató-tanár Vácott, Morlin János, váci sknéma int. tanító) (9).

A helyszín a pesti tudományegyetem. Négy tanulmányi szakosztályban folyik a munka.

- a. Kisdédóvó, elemi s mindkettőnek képezdei szakosztálya;
- b. Reál- és ipartanodai szakosztály;
- c. Középtanodai szakosztály;
- d. Felsőtanodai szakosztály.

Az „a” tanulmányi szakosztály alszakjai:

- kisdédóvási;
- népiskolai;
- nőnevelési;
- képezdei;
- *jóteknony intézeti.*

A jóteknony intézeti alszak vezetői: Halványi János (vak-intézeti) és Kolonics Antal (siket-intézeti) igazgatók.

A kongresszusi „óhajtások” rendkívül tanulságosak. Résztvevő kollégáink azt képviselik, hogy a siket és vak gyermekek is járhassanak az épek óvodáiba és iskoláiba, amíg kellő speciális intézmény nem lesz Magyarországon. De, hogy ott velük szakszerű foglalkozás történjék: „A kisdédóvói s tanítói képezdekben járó tanulók a siketnéma (és vak, ti. a vakokra vonatkozóan máshol ugyanez található - a szerző megjegyzése) oktatás módjában beavattassanak: kik későbbben mint tanítók a siketnéma (vak) gyermekeket helyben, mind az ideig mígnen ezek az intézeti neveltetésbe fel nem vétetnek, hasznosan elfoglalhatnák, mi által az elhagyott szegény siketnémák (vakok) szellemileg igen elősegítenének.” (10)

Ennek megfelelően a „képezdekre vonatkozó óhajtások” között is megtaláljuk a megfelelő bekezdést, amely szerint szükséges, hogy a 3. évben a képezdei tanulók „vakok- és siketnémák intézetében” is gyakorlatokat végezzenek.

Íme, a „korai fejlesztés” és az „együtt az iskolában” gondolat állása az I. Nevelésügyi Kongresszuson. Ami a „korai fejlesztés”-t illeti, hozzáteszem, hogy itt

még csak az óvodai nevelésről foglalnak állást, valamivel később azonban, 1870-ben, *Mihályik Szidor*: Vakokról c. művében már azt hirdeti, hogy a szakszerű nevelésnek „már a szopós gyermeknél meg kell kezdődnie.” (11)

Az öt kongresszus között a Millennium évében, 1896-ban és az 1928-ban megrendezettek a legnagyobbak.

A II. Nevelésügyi Kongresszus helyszíne az Országház és a József Műegyetem, a harmadiké a Vigadó fényes nagyterme és számos kulturális intézmény.

A másodiknak közel 4500, a harmadiknak közel 5000 a résztvevője. A másodikon 24, a harmadikon 108 gyógypedagógus vesz részt. Mindkettő igen gondosan előkészített. A különböző szervező, szerkesztő és végrehajtó bizottságokban mindenütt ott vannak a gyógypedagógusok is.

Mindkét kongresszus plenáris és szakosztályi rendszerben dolgozik.

A II. Nevelésügyi Kongresszuson a 22 szakosztály között a 18. az „Emberbaráti intézetek, árva és szeretetházak szakosztálya”, a harmadikon a 20 szakosztály között a 7. a „Gyógypedagógiai szakosztály”.

Imponáló és számunkra is modellértékű lehet, ahogyan az egyébként egymással sokszor igen keményen csatázó, vitatkozó, szembenálló táborokra oszló gyógypedagógusok e két kongresszuson ügyünket képviselik. Felkészülten, a teljesség igényével lépnek fel, tartalmas referátumokkal, gondosan megfogalmazott határozati javaslatokkal. Tudják, mit akarnak, helyesebben: mit szeretnének elérni és tudják, mi a tét.

Az 1896. évi II. kongresszuson alighanem az „Emberbaráti intézetek, árva- és szeretetházak szakosztály”-ában folynak a leghevesebb viták.

A tét a fogyatékosok egyre szaporodó intézményeinek *a közoktatás rendszerébe terelése*. Leválni a jótékonyági intézményekről, a nem oktatási, nem iskolatípusú intézményekről, emancipálódni, kimondatni a fogyatékosok *tankötelezettségét*, megoldani *foglalkozási rehabilitációjukat*, a *tanerőképzést* stb.

Néhány a hozott határozatokból:

„ 1. Szükséges, hogy a siketnémák, vakok, hülyék és gyöngelméjűek oktatásügye törvényhozásilag rendeztessék, hogy e szerencsétlenekre nézve a betöltött 7-ik életévtől a 15-dikig a tankötelezettség kimondassék.

2. Az állam a siketnémák váczai, a vakok budapesti és a hülyék és gyöngelméjűek budapesti intézeteit mintaintézetekként szervezvéen és tartván fenn, feladatát képezi még az emberbaráti tanintézetek számára tanerőket képezni és azok számára állami alkalmazást biztosítani...

4. A siketnémák intézeteit rendkívül megrágitja az internátus, a nélkül, hogy erre szükség volna...

5. A siketnéma-iskolák szervezése olyképp eszközöltessék, hogy az összes iskolai képzés a siketnéma jövődöbeli iparos voltára legyen tekintettel.

6. A vakok számára, a kik a szabad járás-keelésben foglalkozásuk folytán akadályozva vannak, czélszerűbbek az internátusok, mint az externátusok... A vakok nevelő- és képző-intézetein kívül azonban még vakokat foglalkoztató intézetekre is szükség van, mivel a legtöbb vak nincs oly helyzetben, hogy műhelyt nyithasson és azt vezethesse; abban pedig, hogy maga keressen munkát, foglalkozása akadályozza.

7. A zenészetet tanuló vakok számára az intézeti zenetanfolyamon túl egy továbbképző tanfolyamot kell felállítani; a képzett vak zenészekarok számára pedig látó zenekarvezetők alkalmazása kívánatos.

8. Szerveztessék Budapesten egy „Vakokat gyámolító országos egyesület”, a vidéken hasonló irányú fiókegyletek...

9. A képezhető hülyék és gyengeelméjűek (imbecillusok) csakis internátusokban nevelhetők és képezhetők, a hol 8 év alatt némi elemi ismereteket sajátítanak el és valamely kézművet tanulnak, hogy az intézetből kilépve, magukat lehetőleg hasznosakká tehessék.

10. Nem képezhető hülyék számára menhely (ápolda) állítandó.

11. A gyengébb tehetségű gyermekek számára külön intézetek nem szükségesek. Számukra, úgy mint külföldön, az elemi iskolákkal kapcsolatos kisegítő-osztályok állítandók fel, ahol egy-egy osztályra legfeljebb 20 növendéket számítva, 6 év alatt elsajátíthatják a legszükségesebb elemi ismereteket.

12. A dadogók és hebegők számára szintén nem szükségesek külön intézetek. Ily beszédbeli foglalkozásban szenvedő gyermekek számára az iskolákkal kapcsolatos tanfolyamok szervezendők erre kiképzett tanítók vezetése mellett, a hol külön órákban nyernektanítást a jó kiejtésben.” (12)

Az 1928. évi III. kongresszuson a „gyógypedagógiai szakosztály”-ban a *normálpedagógia és a gyógypedagógia kívánatos kapcsolatáról*, a gyógypedagógiai oktatás kulturális, szociális, morális és kriminológiai jelentőségéről és a gyógypedagógia ideálisnak tartott szervezetéről hangzanak el ma is tanulságos referátumok.

Határozatok:

„1. Kívánja a III. Egyetemes Tanügyi Kongresszus, hogy a gyógypedagógia eredményei a normálisok nevelésének és oktatásának területén is értékesíttessenek. Ezt oly módon kívánjuk elérni, hogy az elemi népiskolai tanítóképző-intézetekben a gyógypedagógiai problémák számára a pedagógia keretében hely biztosíttassék. De helyet kíván a gyógypedagógia számára a tanítóság pedagógiai kiképzésében is. A tanítóképző intézeti tanárok képzésével foglalkozó Apponyi-kollégium keretében a pedagógiai szak a Gyógypedagógiai Tanárképző intézetet végzett legkiválóbb tanárok számára nyitassék meg. Ha megvalósulhat a jövő évtizedekben az, hogy a tanító- és tanítónőképző intézetekben a pedagógiát, illetőleg a neveléstudomá-

nyokat oly tanárság adja elő, mely a gyógyító nevelés területén is kiképzést nyert, ezáltal a normális pedagógia elméleti és gyakorlati területére oly értékeket tudunk átvinni, mely értékek a tanítóság munkakészségét igen kedvezően befolyásolják.

2. Addig is, amíg az első javaslat értelmében képzett pedagógiai tanárok rendelkezésre nem állanak, a tanító- és tanítónőképző intézeti pedagógiai tanárok számára - úgy mint a múltban, a jövőben is - gyógypedagógiai tanfolyamok volnának szervezendők.

3. A kongresszus az állam közművelődésének emelése, a szociális jólét fokozása, a közegészségügy, és közbiztonsági és közkerélcési állapotok javítása céljából, főleg pedig a gyengeelméjűek, siketnémák és vakok megmentése érdekében szükségesnek tartja, hogy az 1921. évi XXX. t.-c.-ben és a törvény végrehajtása tárgyában 130.700 szám alatt kiadott rendeletben az érzéki és értelmi fogyatékosokra is kimondott tankötelezettség a m. kir. vallás- és közoktatási, igazságügyi és belügyminisztériumok által, megfelelő iskolák, intézetek és foglalkoztatók létesítése által a lehetőséghez képest azonnal hajtassék végre.

4. A fogyatékosok nyilvántartására megfelelő körzetek szerveztessenek, melyek a fogyatékosok nyilvántartásáról gondoskodni kötelesek.

5. Állapíttassék meg törvényhozásilag a fogyatékosok munkajoga.

6. Történjék gondoskodás a fogyatékosok rokkantsági és aggkori biztosításáról.

7. Szerveztessék gyógypedagógiai főigazgatóság, melynek kebelében szakok szerinti külön szakfelügyelők foglaljanak helyet.” (13)

De a gyógypedagógusok más szakosztályok munkájában is részt vesznek. Pl. *Bárczi Gusztáv* a „Tanügyi jóléti intézmények” és az „Iskolaegészségügyi” szakosztályban is tart nagyhatású referátumot és tesz javaslatokat, továbbá pl. *Pirovits Jenő* a „Testnevelési” szakosztályban szerepel figyelemre méltóan.

Bárczi mindkét szakosztályban az iskola-orvosi intézmény országos létrehozását szorgalmazza. „A magyar tanulóiifjúság egészséges testi fejlődésének biztosítása, betegségekől való megóvása, kóros elváltozásainak megszüntetése érdekében vezetessék be az iskola-orvosi és iskola-nővéri intézmény egységesen, hazánk összes állami, községi, felekezeti és magán iskoláiba...” - olvassuk a határozatokban. Továbbá: „Rendszeresíttessék a gyógytorna intézmény az ország összes iskoláiban. Alkalmaztassanak iskolai idegszakorvosok az ideges és abnormis tanulók vizsgálása és sorsuk irányítása céljából egyetértve a gyógypedagógusokkal és iskolaorvosokkal.” stb. stb. (14)

Pirovits javaslatai alapján a „*Torna a gyógypedagógiai intézetekben*” címen az alábbi határozatok születnek:

„1. Mondja ki a kongresszus, hogy a fogyatékosok testnevelése ügyére súlyt vet és azt az Országos Testnevelési Tanács útján a jövőben is támogatni kívánja.

2. E célból már most egy vegyesbizottság kiküldését határozza el.

3. A bizottság tagjai az Országos Testnevelési Tanács kiküldöttje és a kebelbeli szakférfiak legyenek.

4. A bizottság feladata lenne a fogyatékosok testnevelés ügyének tanulmányozása alapján, a tanterrevízió előkészítése, munkaterv, módszeres utasítások kidolgozása, ifjúsági sportkörök létesítésének előkészítése, országos tornaversenyek rendszeresítése, a felnőtt fogyatékosok szakszerű testneveléséről való gondoskodás, részükre is sportpálya biztosítása és még sok egyéb, az ügygel összefüggő kérdésnek szakszerű megvitatása.

5. A Szakosztály felhívja az Országos Testnevelési Tanács figyelmét a fenti határozatokra és a Tanács kebeléből alakítandó bizottság dolgozza ki a szükséges tennivalók programját.” (15)

Befejezésül egy „happy ending”-sztori a III. Egyetemes Tanügyi Kongresszusról:

A harmadik napon zajló ún. „Összes és záró ülés”-en különböző tanügyigazgatási, gazdasági reformokról és a tanítói munka értékeléséről (pontosan a járandóságokról, fizetésekről) folyt a tanácskozás. A gyógypedagógusokat *Puha László* képviselte. A kongresszusi naplóban az alábbi párbeszéd került rögzítésre:

„*Puha László* gyógypedagógiai tanár: A gyógyítvanevelő iskolákra vonatkozó javaslatokhoz nem járulok hozzá a státus nevében.

Elnök: Milyen közület képviseletében méltóztatik beszélni?

Puha László: Képviselője vagyok a gyógypedagógiai státusnak, azért nem járulhatok így hozzá a javaslathoz, mert tárgyi okaim vannak erre. A gyógypedagógiai tanárképző főiskola négy éves tanfolyammá alakítottatott át, tehát tanulmányi idő tekintetében azonos a polgári iskolai tanárokéval... Az az indítványom, hogy a gyógyítvanevelő iskolai tanárok a polgári iskolai tanárokkal szó szerint egyforma elbírálás alá essenek...

Elnök: Kérem az előadó urat, a kérdés tisztázására... Jelenleg a gyógyítvanevelő tanárképző 3 éves, amikor megjelenik a kultuszminiszteri rendelet, abban a pillanatban egyenlő elbánásban részesülnek a polgári iskolai tanárokkal.” (16)

A „happy ending”: az *Elnök* még nem tudta, amit *Puha László* már igen, hogy mintegy kongresszusi ajándéku aláírásra került a kultuszminiszteri rendelet a 4 éves Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola működéséhez.

Így a kongresszusi kiadványban már az új helyzetnek megfelelően szerepelnek a gyógypedagógusok a közölt, érvényes fizetési táblázaton. (17)

Kívánom, hogy a VI. Nevelésügyi Kongresszus valami hasonló meglepetést hozzon a gyógypedagógusoknak!

Irodalom

1. *Ötödik Nevelésügyi Kongresszus. Bp. 1970. szept. 28-30. I. kötet. Bp., 1971. 5. p. 2. Ugyanaz; 61-62. p. 3. Lásd I. irodalom II. kötet 197-198. p. 4. Ugyanaz; 199-200. p. 5. Ugyanaz; 201. p. 6. Ugyanaz; 270-272. p. 7. Kiss Árpád: A Negyedik Egyetemes Tanügyi Kongresszus. 2. kötet. 1971. 165. p. 8. Gordosné dr. Szabó Anna: Bárczi Gusztáv és a gyógypedagógusképzés. 1990. (Közlés alatt) 9. Az 1848-ban tartott egyetemes tanügyi kongresszus jegyzőkönyve és naplója. In: Régi írások Közli: Háda József, a Nemzeti Iskola szerkesztője és tulajdonosa, 1913. 10. Ugyanaz; 15. p. 11. Mihályik Sidor: Vakokról. Budán, 1870. Bagó. 143. p. 12. A II. országos és egyetemes tanügyi kongresszus naplója. 1. kötet, Bp. 1898. 1027-1028. p. 13. A III. egyetemes tanügyi kongresszus naplója II. kötet. 1928. 140-141. p. 14. Ugyanaz; 119. p. 15. Ugyanaz; 79. p. 16. Ugyanaz; 357. p. 17. Ugyanaz; 362. p.*

Hírek

MAGYE Logopédus Klub

Az 1993/94-es tanév II. félévében is szeretettel várunk mindenkit rendezvényeinkre.

Az előadások helye és kezdési időpontja változatlan:

1071 Budapest, Damjanich utca 41-43. C épület, V. emelet, 9 óra 30 perc.

Január 29.

Balatoni Lászlóné: Komplex kommunikációs fejlesztés az óvodában

Február 26.

Vannay Aladárné: A dysarthria felosztása, tünetei és terápiája

Czeizel Barbara: A korai fejlesztés lehetőségei Budapesten

Március 26.

Szebényi Tiborné: Beszédhibások családlátogatásának szempontjai

Április 30.

Krasznár Jánosné: Az afázia terápiája egy esetismertetés tükrében

A Klubon lehetőség nyílik egyéni beszélgetésekre, valamint a legújabb szakirodalmakról is tájékoztatást nyújtunk.

CORTÍVÓ ERZSÉBET
klubvezető